TAPAHTUMATEOLLISUUS ry.

7.5.2021

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Tapahtumateollisuus ry:n kirjallinen asiantuntijalausunto

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Tapahtumateollisuus kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 58 d §:n muuttamisesta ja tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta.

Esitämme tässä lausunnossa oleelliset huomiomme esitystä koskien. Nostamme esille myös laajemmat huomiot tartuntatautilain käytöstä sekä uudistustarpeesta yleisötilaisuuksien sääntelyä koskien.

1. Tartuntatautilain aktiivinen käyttö tulee päättää, kun valtaosa väestöstä on rokotettu. Lakipykälien voimassaoloa voidaan jatkaa, mutta ne tulee ottaa aktiiviseen käyttöön vain tarvittaessa

Tapahtumateollisuus katsoo, että tartuntatautilakia ei voida eikä sitä tule käyttää vain varmuuden vuoksi. Vaikka lain voimassaoloa jatketaan, tulee sen aktiivisesta käytöstä kun riittävä rokotekattavuus on saavutettu - siis kun yleisvaarallisen tartuntataudin määritelmä ei enää täyty.

Vaikka pykälän 58 c § käytön ei katsota aiheuttavan merkittäviä oikeudellisia velvoitteita, aiheutuu siinä asetettavien velvoitteiden toteuttamisesta kuitenkin elinkeinonharjoittajille aina lisäkustannuksia. Tartuntatautilain aktiivinen käyttö välittää myös vahvaa, epävarmuudesta kertovaa viestiä asiakkaille. Nämä tekijät yhdessä voivat aiheuttaa elinkeinonharjoittajille merkittävää liiketoiminnallista haittaa ja tappioita. Elinkeinotoiminnan minkäänlaisten vahinkojen aiheuttamisen ei voida katsoa olevan hyväksyttävää silloin kun yleisvaarallisen taudin välitöntä uhkaa ei enää ole.

Lakiin tulee vielä toteuttaa tarvittavat muutokset, jotta siitä ei aiheudu elinkeinonharjoittajille velvoitteita silloin, kun valtioneuvosto linjaa, että yleisvaarallisen tartuntataudin uhkaa ei ole ja tartuntatautilain aktiivisesta käytöstä voidaan luopua.

7.5.2021

2. Lähikontaktin määritelmän tarkentaminen, oikeasuhtaisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutuminen

Tapahtumateollisuus pitää tärkeänä sitä, että yleisötilaisuuksien rajoitusten toteuttamiseen saadaan vihdoin oikeasuhtaisuutta. Tähän saakka yleisötilaisuuksien rajoittamisen osalta niin ministeriön ohjauksessa kuin viranomaispäätöksissä on yleisötilaisuuksista tarkkarajaisesti erottelemaan vain huvipuistot. On kestämätöntä, että pian vuoden kestäneen tartuntautilain käytön aikana tarkkarajaisuudessa ei olla jo aikaisemmin päästy tämän pidemmälle.

Tapahtumateollisuus pitää erittäin hyvänä ja perusteltuna esitettyä ihmisten välisen etäisyysvaatimuksen poistumista ulkotiloissa järjestettävien yleisötilaisuuksien osalta.

Tapahtumateollisuus esittää samalla huolensa siitä, että sisätilojen osalta sääntely jättää liikaa tulkinnanvaraa. Tartuntatautilain 58 c § säännöskohtaisissa perusteluissa on kirjaukset siitä, kuinka pykälässä esitettyjä toimenpiteitä voidaan elinkeinotoiminnassa toteuttaa. Pykälästä ei voida johtaa sitovia rajoituksia esimerkiksi asiakaspaikkamääriin. Keskeistä on myös pystyä vastaamaan säännöskohtaisissa perusteluissakin mainittuihin asiakkaiden oikeutettuihin odotuksiin.

Tapahtumateollisuus pitää myös erittäin hyvänä ja tärkeänä sitä, että 58 d § säännöskohtaisissa perusteluissa on vaatimus turvavälien soveltamiseen erilaisten tilojen osalta. Tapahtumissa turvavälien soveltamisen mahdollistavat esimerkiksi ilmanvaihtoon, tapahtumatilan ja tapahtuman luonteeseen ja kasvomaskien käyttövelvoitteeseen perustuvat asiat. Tarkemman soveltamisen osalta tulee viipymättä luoda myös selkeää viranomaisohjausta. Tämän luomisessa tulee hyödyntää toimialan asiantuntemusta, jotta tähän saakka erittäin puutteellisesti toteutunut yleisötilaisuuksia koskevien rajoitusten tarkkarajaisuus ja oikeasuhtaisuus pystytään jatkossa varmistamaan.

Esityksessä sanotaan seuraavaa:

“...perusoikeuksiin puuttuvia rajoitustoimenpiteitä ei voida ottaa käyttöön, mikäli epidemiatilanne ei sitä mahdollistaisi: näin ollen perusoikeuksiin puuttuvia toimenpiteitä ei edes epidemian perustasolla voitaisi tehdä, vaikka säännökset olisivatkin voimassa joulukuun 2021 loppuun saakka.”

Yleisötilaisuuksien sääntelyä on toteutettu tartuntatautilaissa pysyvästi olevan pykälän 58 § nojalla. Edellä olevan linjauksen on katettava tartuntatautilaki kokonaisuudessaan. Näin ollen myöskään pykälän 58 § mukaiset, mahdolliset erilliset yleisötilaisuuksia koskevat päätökset eivät voi rajoittaa elinkeinonharjoittajien perusoikeuksia epidemian perustasolla. Selvyyden vuoksi Tapahtumateollisuus esittää, että lakiin kirjataan, että ihmisten välisestä 2 metrin etäisyysvaatimuksesta luovutaan perustason epidemia-alueilla myös sisätilojen osalta.

7.5.2021

3. Pykälän 58 d § käyttöönoton mahdollistavien kriteerien tarkistaminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen arvion mukaan talvikaudella 2021-2022 koronavirustartuntoja voi esiintyä vielä kohtuullisen runsaasti, vaihdellen mahdollisesti alueellisesti ja rokotuskattavuuden mukaan. Lisäksi arvion mukaan talven aikana voi olla useita pienempiä paikallisia epidemia-aaltoja.

Tämänhetkisen julkisuudessa esitetyn arvion mukaan riskiryhmät on suojattu ja suomalainen aikuisväestö on rokotettu kattavasti vähintään yhdellä rokoteannoksella kesä-heinäkuussa 2021. Rokotteiden on katsottu antavan korkean suojan vakavaa tautimuotoa vastaan jo ensimmäisen annoksen jälkeen ja tehoavan tunnettuihin virusvariantteihin.

Pykälän 58 d § käytön mahdollistavina mittareina ovat alueellinen ilmaantuvuusluku ja tartuntaryppäiden toteaminen. Kuitenkaan koronataudin vaarallisuus ei ole enää samanlainen, kun väestö on kattavasti suojattu rokotteilla.

Tapahtumateollisuus esittää, että pykälän 58 d § käyttöönoton mahdollistavissa mittareissa vaaditaan nykyisten lisäksi koronan vuoksi sairaalahoidossa olevien potilaiden määrä.

4. Yleisötilaisuuksien sääntelyn selkeyttäminen ja yhdenvertaisuuden ongelmat - TTL 58 § uudistustarve

Yleisötilaisuuksien sääntelyä on covid-19-epidemian aikana toteutettu tartuntatautilain 58 § pykälään sekä siihen liitettyyn THL+OKM-ohjeeseen perustuen. Tartuntatautilain 58 § pykälää ei kuitenkaan ole tarkoitettu alun perin koronapandemian kaltaiseen soveltamistilanteeseen eikä se ole perusoikeusjärjestelmän näkökulmasta siihen ongelmitta soveltuva. On myös selvää, ettei perustuslakivaliokunta ole arvioidessaan tartuntatautilain 58 §:ää ajatellut säännöksen perustuslainmukaisuutta koronapandemian kaltaisessa tilanteessa, sillä hallituksen esitys perustuu hyvin toisenlaiseen tartuntataudin torjuntatilanteeseen kuin globaalin pandemian hallintaan.

Tartuntatautilain 58 §:ää ei ole lain säätämisen jälkeen muutettu eikä siihen liittyviä perusoikeuskysymyksiä ole siten lain säätämisen jälkeen arvioitu perustuslakivaliokunnassa. Lain esitöistä saa vain niukasti johtoa sen tulkintaan. Käytännössä yleisötilaisuuksien kieltosäännöstä on myös tulkittava yhdessä yleisötilaisuuksia koskevan kokoontumislain sääntelyn kanssa, sillä lainvastaisen yleisötilaisuuden yksittäistapauksellisesta kieltämisestä ja yleisötilaisuuteen puuttumisesta säädetään tartuntatautilain sijaan kokoontumislaissa. Käytännössä merkitykselliseksi tulee myös poliisilain sääntely.

Tartuntatautilain 58 § on lähtökohtaisesti perustuslain mukainen, koska se on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella. Tästä huolimatta rajoitusten oikeasuhtaisuutta, oikea-aikaisuutta, tarkkarajaisuutta sekä välttämättömyyttä tavoiteltuihin tuloksiin nähden on tarkasteltava myös kunkin yksittäisen

rajoituspäätöksen osalta erikseen. Tartuntatautilain 58 §:n abstrakti perustuslainmukaisuus ei siis vielä tee yksittäisistä rajoituspäätöksistä automaattisesti perustuslainmukaisia eikä muutoinkaan lainmukaisia. Rajoitusten oikeasuhtaisuuden, oikea-aikaisuuden, tarkkarajaisuuden sekä välttämättömyyden tavoiteltuihin tuloksiin nähden tarkastelu on vietävä myös yksittäisen yleisötilaisuuden (tapahtuman) tasolle, jolle tartuntatautilain 58 §:n mukaista kieltopäätöstä lähestytään kokoontumislain ja poliisilain näkökulmasta.

Tuomioistuimissa on vireillä lukuisia oikeustapauksia, joissa valittajat ovat katsoneet, että jokin tai jotkin rajoituspäätökset ovat olleet lainvastaisia. Valituksissa on katsottu muun ohessa, että valituksenalainen rajoituspäätös ei määrittele hallintolain edellyttämällä tavalla riittävän tarkasti sitä, mihin päätös kohdistuu, kun sen kohteena on ”yleisötilaisuus”. Niissä on katsottu samoin, että valituksenalainen rajoituspäätös rajoittaa perusteettomasti (oikeasuhtaisuusvaatimuksen vastaisesti) valittajan sananvapautta, taiteen vapautta ja/tai elinkeinovapautta. Niissä on katsottu myös, että valituksenalaiseen rajoituspäätökseen on liitetty ohjeita tavalla, jota tartuntatautilaki ei lainkaan salli (tai ole sallinut valituksenalaista päätöstä tehtäessä). Koska tuomioistuimet eivät ole vielä antaneet lainvoimaisia ratkaisuja valituksista, oikeustila on epäselvä. On kuitenkin mahdollista, että yksi tai useampi vireillä oleva oikeustapaus ratkeaa valittajan eduksi.

Sääntelytaktiikka, jossa tartuntatautilakiin on lisätty elinkeinotoiminnan eri muotoihin liittyviä erillisiä rajoitussäännöksiä (58a § jne.) ilman niiden istuttamista tartuntatautilain systematiikkaan ja peilaamista tartuntatautilain 58 §:ään on luonut tartuntatautilain sisälle huomattavia perusoikeusjännitteitä. Vaikka perustuslaki suojaa kaikkia elinkeinotoiminnan muotoja lähtökohtaisesti yhtäläisesti, on tartuntatautilain rajoitussääntelyä rakennettu siten, että elinkeinotoiminnan eri muotoja on kohdeltu epäyhdenvertaisesti. Näiden jännitteiden purkaminen edellyttäisi tartuntatautilain 58 §:n muuttamista.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että elinkeinotoiminnan eri muotojen erilainen sääntely aiheuttaa ongelmia ja ennakoimattomuutta tartuntatautilain sääntelyn soveltamisessa myös jo voimassa olevan sääntelyn osalta (esim. PeVL 44/2020 vp). Elinkeinotoiminnan eri muotojen välisten valtiosääntöoikeudellisten jännitteiden olemassaolosta ei sinällään ole siis epäselvyyttä, vaikka niitä ei olekaan vielä perustuslakikontrollissa ratkottu johtuen siitä, ettei eduskunnan käsiteltävänä ole vielä ollut sellaista lainsäädäntöasiaa, jonka yhteydessä jännitteitä olisi voitu ratkoa.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomion siihen, että tällä hetkellä eri elinkeinotoiminnan muotoihin ”kohdistuu perusoikeusnäkökulmasta eritasoisia rajoituksia riippuen siitä, rajoitetaanko niiden toimintaa tartuntatautilain toistaiseksi voimassa olevalla vai määräaikaisella säätelyllä (esim. yleisötilaisuudet vs. ravintola-ala)” (PeVL 9/2021 vp). Valiokunta on todennut, että erityisen voimakkaita rajoituksia on kohdistunut esimerkiksi tapahtuma- ja kulttuurialaan. Toisin sanoen valiokunta on huomauttanut jo edellä käsiteltyjen tartuntatautilakiin rakentuneiden perusoikeusjännitteiden kohdistuvan erityisesti tapahtumateollisuuden toimialaan.

7.5.2021

Tapahtumateollisuus edellyttää, että tilanteessa, jossa tartuntatautilain pykälän 58 § ei voida nykymuodossaan katsoa soveltuvan maailmanlaajuisen pandemiatilanteen hallintaan, on tapahtumaelinkeinon harjoittamiseen suoraan vaikuttava yleisötilaisuuksien sääntely toteutettava yhdenvertaisesti muiden elinkeinojen kanssa noudattaen tartuntatautilain pykälien 58 c ja d § mukaista sääntelyä.

Lisäksi työ tartuntatautilain 58 § pykälän uudistamiseksi tulee käynnistää välittömästi. Sen tavoitteena tulee olla erilaisten yleisötilaisuuksien sekä ammattimaisen tapahtumaelinkeinon tunnistaminen rajoitustoimenpiteiden tarkkarajaisuuden ja oikeasuhtaisuuden sekä perustuslain toteutumisen varmistamiseksi nykyisessä ja myös tulevissa epidemia- ja pandemiatilanteissa.

www.tapahtumateollisuus.fi

Tapahtumateollisuus ry *on tapahtumaelinkeinon valtakunnallinen keskusjärjestö. Tapahtumateollisuus edustaa ammattimaisia tapahtumajärjestäjiä, tapahtumapaikkoja, tapahtumatekniikan ja -rakenteiden palveluita, tapahtumien lipunmyynti-, esiintyjä-, turvallisuus- ja cateringpalveluita, tapahtumamyyjiä sekä muita tapahtumille suunnattuja palveluja, suunnittelua ja konsultointia.*

Lisätietoja:

Maria Sahlstedt p. 040 147 0693 / maria.sahlstedt@tapahtumateollisuus.fi
Johtaja, Tapahtumateollisuus ry

Kati Kuusisto p. 044 338 0005 / kati.kuusisto@tapahtumateollisuus.fi
Johtaja, Tapahtumateollisuus ry